

Mielenterveyden edistämisen arviointilomake auttaa tilannekuvan luomisessa kunnissa

Mikä?

WHO:n määritelmän mukaan mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluvissa haasteissa sekä työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. Mielen hyvinvointi on olennainen osa terveyttä ja hyvinvointia ja vahvistettavissa oleva voimavara.

Mielenterveyden edistäminen on toimintaa, jolla tuetaan ja vahvistetaan kaikenikäisten

mielen hyvinvointia. Mielenterveyden edistämisen tavoitteena on vahvistaa yksilön ja yhteisön voimavaroja, osaamista ja selviytymiskykyä vastoinikäymisiä kohdatessa sekä luoda mielen hyvinvointia tukevia asumisololoja ja -ympäristöjä. Toimien keskiössä on mielen-terveyttä suojaavien tekijöiden lisääminen ja vahvistaminen yksilön, perheen ja yhteisön sekä yhteiskunnan tasoilla.

Miksi?

Hyvä mielenterveys vahvistaa kunnan asukkaiden hyvinvointia ja edistää kunnan toiminta- ja sopeutumiskykyä. Kunnilla ja hyvinvointialueilla on vastuu terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Sosiaali- ja terveydenhuollon lakiuudistus määrittelee, että hyvinvointialueen ja kunnan viranomais-ten on yhteistyössä kehitettävä väestön

elinolosuhteita siten, että ne vahvistavat mielen-terveyttä suojaavia tekijöitä ja ehkäisevät ennalta mielenterveyden häiriöiden syntyä. Myös kansallinen mielenterveysstrategia painottaa eri hallinnonalojen sekä julkisen, yksityisen, kolmannen sektorin ja muun kansalaistoiminnan yhteistyötä mielen-terveyden edistämiseksi.

Miten?

Arviointilomake kunnan mielenterveyden edistämisen tilannekuvan luomiseen

Mielenterveyden edistämisen arviointilomakkeen avulla on helppo kartoittaa kunnan mielenterveyden edistämisen nykytilaa sekä tunnistaa ja valita kehittämiskohteita. Lomake tukee kunnan tavoitteiden ja toimenpiteiden suuntaamista niin, että ne vahvistavat kuntalaisten mielenterveyttä ja hyvinvointia.

Arviointilomake sisältää yhteisen ymmärryksen luomista tukevia alustavia kysymyksiä sekä neljä arvioitavaa osa-aluetta:

1. Strategia ja päätöksenteko

Tässä osiossa tarkastellaan, miten mielenterveyden edistäminen näkyy kunnan strategisissa asiakirjoissa, hyödynnetäänkö mielenterveysvaikutusten ennakoarviointia ja miten asukkaiden hyvinvointitietoa käytetään päätöksenteossa.

2. Rakenteet, roolit ja osaaminen

Arviointi keskittyy yhteistyön rakenteisiin, roolituksen selkeyteen, osaamisen kehittämistarpeisiin sekä resurssien riittävyyteen ja koordinaatiovastuuseen.

3. Toimintatavat

Tässä osiossa arvioidaan käytössä olevia mielenterveyden edistämisen toimintamalleja, eri toimijoiden yhteistyötä sekä kuntalaisten osallisuuden toteutumista.

4. Seuranta ja arviointi

Lopuksi tarkastellaan, miten toimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan sekä miten tiedolla johtamista hyödynnetään mielenterveyden edistämisessä.

Täytettävä sähköinen arviointilomake tämän Tiedä ja toimi -kortin liitteenä:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024112095377>

Arviointilomakkeen käyttö

1. Kootkaa asiantuntijatyöryhmä niistä ammattilaisista, jotka kunnassanne työskentelevät mielenterveyden edistämisen parissa, tai hyödyntäkää arviointilomaketta kuntanne mielenterveyden edistämisestä vastaavassa ryhmässä.

On tärkeää, että arviointityöhön osallistuu edustajia mahdollisimman monelta kunnan sektorilta, jotta saatte kattavan kokonaiskuvan tilanteesta. Ennen työskentelyn aloittamista on suositeltavaa tutustua arviointilomakkeen sisältöön ja varmistaa, että ryhmällä on tarvittavat tiedot myös niiden alojen ja sektoreiden osalta, jotka eivät ole mukana työryhmässä. Myös järjestöt, seurakunnat ja muut toimijat voivat osallistua arviointiin.

2. Käykää työryhmässä läpi arviointilomakkeen alustavat kysymykset ja täyttäkää sen jälkeen lomake. Saatte eri osa-alueista suuntaa-antavat pisteet. Jokaisen osa-alueen arvioinnin jälkeen pohtikaa yhdessä, mitä kehittämistarpeita kyseisellä alueella on.

3. Saatte lopuksi kokonaispistemäärän ja sanallisen arvion tilanteesta.

Työskentelyn päätteeksi valitkaa muutama keskeinen kehittämiskohde, joihin keskitytte seuraavaksi, ja sopikaa tarvittavista toimenpiteistä. Miettikää myös, miten arvioitte kehittämistoimien vaikuttavuutta ja milloin arvioitte mielenterveyden edistämisen tilannetta uudelleen. On suositeltavaa, että arviointi tehdään säännöllisesti, vähintään kerran valtuustokauden aikana.

Lisätietoja

Tuotettu Työsuojelurahaston tuella.
thl.fi

Yhteystiedot

Nina Tamminen, THL
nina.tamminen@thl.fi

Jenni Tähkävuori, Varha

Kirsti Kasila, Jyväskylän yliopisto

Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu